

Steun en samenwerking tussen
politiediensten en sociale
inspectiediensten

---

*Vast Comité van Toezicht op de
politiediensten*

Luchtfoto: WIM ROBBERECHTS & Co

Bron: Kamer van volksvertegenwoordigers, foto gerealiseerd met medewerking van de Directie Luchtsteun van de federale politie.

INHOUD

1. INLEIDING	1
2. ALGEMEEN KADER	1
3. ONDERZOEKSRESULTATEN	7
3.1 Structurele steun en samenwerking	7
3.1.1 Binnen de arrondissementscel	7
3.1.2 Structurele steun en samenwerking buiten de arrondissementscel	16
3.2 "Onvoorziene" of niet-structurele steun en samenwerking	22
4. CONCLUSIES	26
4.1 Met betrekking tot structurele steun	26
4.2 Met betrekking tot niet-structurele steun	28
5. AANBEVELINGEN	30
6. AFKORTINGEN	31

1. Inleiding

1. In 2018 ontving het Vast Comité P een klacht van een politiedienst tegen een inspectiedienst die niet was ingegaan op een verzoek om interventie. De afhandeling van deze klacht leidde tot de conclusie dat er *in casu* sprake was van een louter individuele disfunctie. Toch rees de vraag in hoeverre inspectiediensten konden ingaan op onverwachte verzoeken om steun van politiediensten en omgekeerd.

2. De coördinatie en de doeltreffendheid van de politiediensten¹ vallen volkomen onder de controlebevoegdheid van het Vast Comité P. Zodoende werd een onderzoek: *“Steun en samenwerking tussen politiediensten en sociale inspectiediensten”* opgestart².

3. Dit toezichtsonderzoek beoogt verslag uit te brengen over de frequentie³ en de aard van de wederzijdse verzoeken om steun of samenwerking tussen politiediensten en sociale inspectiediensten, zowel op structureel als op niet-structureel vlak.

2. Algemeen kader

4. Alvorens de onderzoeksresultaten uiteen te zetten, is het belangrijk om een beter zicht te hebben op de werkomgeving van de sociale inspectiediensten om vervolgens de dynamiek van de relaties tussen politiediensten en sociale inspectiediensten te kunnen structureren.

- Sociaal Strafwetboek

5. Het Sociaal Strafwetboek is verschenen in het Belgisch Staatsblad van 7 juli 2010 en van kracht geworden op 7 juli 2011 en heeft de verdienste alle bepalingen van het sociaal strafrecht samen te brengen en toegankelijker te maken. Het sociaal recht is echter niet gecodificeerd noch vereenvoudigd om het begrijpelijker te maken.

6. Er is niet één enkele “sociale” inspectiedienst die onder de federale overheid ressorteert. De sociale inspecteurs waarvan sprake in het Sociaal Strafwetboek vallen onder verschillende instellingen en federale overheidsdiensten. De bevoegdheden en prerogatieven van de sociale inspecteurs die onder de Gewesten ressorteren, zijn bij decreet of bij ordonnantie geregeld. Geen enkele inspectiedienst heeft algemene bevoegdheid voor de sociale wetgeving in haar

.....

¹ Cf. art. 1 en 3 van de wet tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse.

² N.v.d.r.: beslissing van het Vast Comité P genomen in plenaire vergadering op 8 april 2019. Het toezichtsonderzoek zal zich beperken tot de sociale inspectiediensten.

³ N.v.d.r.: tijdens de gesprekken is, gelet op het geringe aantal beschikbare cijfergegevens, gebleken dat de doelstelling op kwantitatief vlak niet behaald zouden worden. Aan het kwalitatief aspect van het onderzoek kon wel volledig worden voldaan.

geheel. Het gaat dus om tal van verschillende diensten, die andere bevoegdheden hebben, ook al overlappen ze elkaar vaak voor bepaalde materies⁴.

- Bevoegdheden inzake sociaal strafrecht

7. Opsporen van misdrijven, bewijs daarvan verzamelen en daders overleveren aan de rechter, kortom de rol van gerechtelijke politie, ook bij het plegen van een misdrijf tegen het sociaal strafrecht is de verantwoordelijkheid van de agenten en officieren van gerechtelijke politie.

8. De leden van de federale en lokale politiediensten zijn dus bevoegd voor elke overtreding van de sociale strafwet. Gelet op de technische complexiteit van deze specifieke wetgeving, voerde het Sociaal Strafwetboek echter het concept van sociaal inspecteur in.

9. Dit concept is omschreven in artikel 16 van het Sociaal Strafwetboek: *“Voor de toepassing van Boek I van dit Wetboek en de uitvoeringsmaatregelen ervan, wordt verstaan onder: 1° "sociaal inspecteurs": de ambtenaren die onder het gezag staan van de ministers tot wiens bevoegdheid de werkgelegenheid en arbeid, de sociale zekerheid, de sociale zaken en volksgezondheid behoren of die onder het gezag staan van de openbare instellingen die ervan afhankelijk zijn, en die zijn belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen van dit Wetboek, van de wetten bedoeld in Boek II van dit Wetboek en van de andere wetten waarvoor zij belast zijn met het toezicht op de naleving ervan, alsmede met het toezicht op de naleving van de bepalingen van de uitvoeringsbesluiten van dit Wetboek en van voormelde wetten”.*

10. De sociaal inspecteurs hebben de bevoegdheid om politiediensten te vorderen, voorgeschreven in artikel 22 van het Sociaal Strafwetboek: *[De mogelijkheid om de bijstand van de politie te vorderen] “De sociaal inspecteurs kunnen in de uitoefening van hun ambt, de bijstand van de politie vorderen”.*

11. Op basis van deze eerste bevindingen begrijpen we dat hoewel de “sociaal inspecteurs” in de uitoefening van hun ambt de bijstand kunnen vorderen van de politiediensten, de leden van de politiediensten hun algemene bevoegdheid van gerechtelijke politie uitoefenen, zonder te beschikken over het equivalent van een vorderingsbevoegdheid jegens sociale inspectiediensten.

- Verschillende sociale inspectiediensten⁵

12. Er zijn sociale inspectiediensten op federaal niveau en op regionaal niveau.

.....

⁴ François LAGASSE et Michel PALUMBO, Manuel de droit pénal social, 2ème édition, Brussel, Larcier, 2011, p. 17 e.v.

et Fabienne KÉFER, Précis de Droit Pénal Social, 2ème édition, ANTHEMIS Collection Criminalis, 2014, p. 277.

⁵ François LAGASSE et Michel PALUMBO, *op. cit.*, p. 18-19.

Fabienne KÉFER, *op. cit.*, p. 277.

Charles-Eric CLESSE, *op. cit.*, p. 33 e.v.

De Federale overheidsdienst (FOD) Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg beschikt over twee grote arbeidsinspectiediensten:

- Ø de Algemene Directie “Toezicht op het Welzijn op het Werk”, een fusie van de technische inspectie (die zich bezighield met de arbeidsveiligheid in het algemeen en onder meer optrad in geval van arbeidsongeval) en de medische inspectie (arbeidsgeneeskunde, gezondheid van werknemers, hygiëne op de werkplekken);
- Ø de Algemene Directie “Toezicht op de Sociale Wetten” (TSW) (naleving van de arbeidsvoorwaarden, bezoldiging).

13. De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), die valt onder de voogdij van de minister van Werk, beschikt over een inspectiedienst die ermee belast is toe te zien op de naleving van de reglementering inzake werkloosheid (KB 25 november 1999 en ministerieel uitvoeringsbesluit).

14. Binnen de FOD Sociale Zekerheid (voormalige ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu): “de Sociale Inspectie” (naleving van de wetgeving inzake sociale zekerheid, RVA-aangifte⁶, jaarlijkse vakantie, kinderbijslag, sociale documenten, pensioenen, arbeidsongevallen, registratie van ondernemers, enz.) is sinds 6 juni 2017 samengevoegd met de Inspectiedienst van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) (onderwerping van werknemers aan het socialezekerheidsstelsel voor werknemers in loondienst, naleving van de wet van 27 juni 1969 en haar uitvoeringsbesluiten “RVA-wetgeving”)⁷.

15. Heel wat parastatale organen beschikken over verscheidene eigen inspectiediensten, bijvoorbeeld:

- Ø de Inspectiedienst van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV);
- Ø de Inspectiedienst van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (RJV);
- Ø de Federale Pensioendienst (FPD).

16. De Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) is een strategisch orgaan dat op basis van de kennis en inzichten van de betrokken diensten en wetenschappelijke ondersteuning een visie ontwikkelt op sociale fraudebestrijding en deze vertaalt in concrete strategieën. Op die manier draagt de SIOD ook bij tot het strategisch plan en de jaarlijkse actieplannen sociale fraudebestrijding en tot de werking van het College voor de strijd tegen de fiscale en sociale fraude. De SIOD verzorgt tevens de coördinatie op het vlak van de beleidsondersteuning, in het kader van het strategisch plan en de jaarlijkse actieplannen. Als zodanig is de SIOD geen sociale inspectiedienst die operationele opsporingen verricht⁸.

17. Het Waalse, Vlaamse en Brusselse Gewest en de Duitstalige Gemeenschap beschikken over sociale inspectiediensten die onder hun Directoraten-generaal

.....

⁶ Rijksdienst voor Sociale Zekerheid.

⁷ N.v.d.r.: lees hierna RSZ voor deze samengevoegde dienst.

⁸ Cf. <https://www.sirs.belgique.be/nl>.

Economie en Werkgelegenheid vallen. Hun bevoegdheden zijn beperkt tot geregionaliseerde aangelegenheden: arbeidsbemiddelingskantoren, tewerkstelling van werknemers met buitenlandse nationaliteit, bevordering van werkgelegenheid.

- Arbeidsauditeurs

18. België telt 9 Arbeidsauditoraten⁹.

- Arrondissementscel¹⁰

19. De arrondissementscel is een belangrijk ankerpunt in het kader van dit onderzoek, zeker wat de structurele steun en samenwerking betreft.

20. De arrondissementscel, in principe één per gerechtelijk arrondissement, staat in voor de coördinatie van de sociale inspectiediensten onder het voorzitterschap van de arbeidsauditeur. Ze is samengesteld uit: een vertegenwoordiger van de inspectiediensten Toezicht op de Sociale Wetten/Toezicht op het Welzijn op het Werk, van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening en van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering, een vertegenwoordiger van de Federale overheidsdienst Financiën, een magistraat van een parket van de procureur des Konings en een lid van de lokale politie, een coördinator van de SIOD. Op zijn verzoek is de vertegenwoordiger van de regionale inspectiedienst bevoegd voor tewerkstelling bij de arrondissementscel betrokken. De voorzitter van de cel kan elk andere dienst uitnodigen om deel te nemen aan de vergaderingen indien diens aanwezigheid noodzakelijk blijkt.

21. Sinds een wetswijziging in 2018¹¹ is de Federale Politie niet meer vertegenwoordigd in de arrondissementscel. De commissaris-generaal heeft ons te kennen gegeven dat hij graag zou hebben dat een lid van de Federale Politie, op dezelfde wijze als een vertegenwoordiger van de lokale politie, de vergaderingen van de arrondissementscel bijwoont. Er zal nog moeten worden bepaald of dat lid van de Federale Politie afkomstig zal zijn van de federale gerechtelijke politie als vertegenwoordiger van de gerechtelijk directeur dan wel van de bestuurlijke politie als vertegenwoordiger van de directeur-coördinator.

- Onderzoeksmethodologie

22. De onderzoeksresultaten volgen enerzijds uit gesprekken met een selectie van leden van de lokale en federale politiediensten, sociale inspectiediensten en arbeidsauditeurs en anderzijds uit een peiling uitgevoerd bij de SICAD-CIC (Communicatie- en informatiedienst op het niveau van het arrondissement) van

.....

⁹ Cf. <https://www.om-mp.be/nl/uw-om/arbeidsauditoraten>.

¹⁰ Fabienne KÉFER, *ibidem*.

François LAGASSE et Michel PALUMBO, *op. cit.*, p. 72.

Charles-Eric CLESSE, *Droit pénal social*, 3ème édition, Brussel, Larcier, 2019, p. 61-62.

¹¹ Parlementair stuk 2018-2019, DOC 54, 3355/001.

Brussel, Henegouwen en West-Vlaanderen van de Federale Politie aan de hand van een vragenlijst.

23. De arbeidsauditoraten van Gent, Brussel en Charleroi werden geselecteerd.

24. Van alle sociale inspectiediensten werden de drie belangrijkste diensten van het land qua personeelsaantal uitgekozen. Het gaat over:

- Ø het "Toezicht op de Sociale Wetten" van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. De Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten omvat 24 externe directies (13 in het Vlaamse Gewest, 9 in het Waalse Gewest, 1 voor de Duitstalige Gemeenschap en 1 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Deze externe directies oefenen hun bevoegdheid uit over een welomschreven territoriaal ambtsgebied. Er werd gekozen voor de drie externe directies waarvan de zetel overeenkomt met de zetel van de voornoemde arbeidsauditoraten;
- Ø de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) (parastatale die afhangt van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg) die beschikt over een inspectiedienst die ermee belast is toe te zien op de naleving van de reglementering inzake werkloosheid (KB 25 november 1999 en ministerieel uitvoeringsbesluit). Van de zestien kantoren werden die van Charleroi, Brussel en Gent in aanmerking genomen;
- Ø "de inspectiediensten van de RSZ", tot slot, beschikken over één directie per provincie. Er werd geopteerd voor de provinciale directies van Charleroi, Brussel en Gent.

25. Binnen de lokale politie werden drie "grootstedelijke" politiezones gekozen, zijnde één per provincie: de PZ¹² 5415 Gent, de ZPZ¹³ 5340 Brussel-West en de ZP¹⁴ 5330 Charleroi. Binnen de Federale Politie werden de SICAD-CIC bevestigd aan de hand van een specifieke vragenlijst. Gezien de link die gelegd kan worden tussen grote sociale fraude en zware criminaliteit¹⁵, werden ook de verantwoordelijken van de gedeconcentreerde diensten van gerechtelijke politie van Gent, Brussel en Charleroi, alsook de verantwoordelijke van DJSOC¹⁶ geraadpleegd.

26. De vragenlijsten voor de arbeidsauditoraten, sociale inspectiediensten en politiediensten bestonden uit twee delen. Elk van deze vragenlijsten was aangepast aan de geïnterviewde, wat verklaart waarom elk van hen een ander totaal aantal vragen had. Het eerste deel betrof de steun en samenwerking tussen politiediensten en sociale inspectiediensten in het kader van de arrondissementscellen. Het tweede deel was gewijd aan de steun en samenwerking van de ene

.....

¹² Politiezone.

¹³ Zone de police - Politiezone.

¹⁴ Zone de police.

¹⁵ N.v.d.r.: lees zware en georganiseerde criminaliteit.

¹⁶ De directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit van de algemene directie van de federale gerechtelijke politie.

dienst aan de andere in een toevallige setting, op een onverwachte, onvoorziene, ongeplande en ongestructureerde manier.

27. Na afloop van het onderzoek werd een ontwerpverslag ter kennisneming voorgelegd aan de heer commissaris-generaal van de Federale Politie, aan de Vaste Commissie van de lokale politie, aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, aan de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, aan het Toezicht op de Sociale Wetten, alsook aan de magistraat die instaat voor het expertisenetwerk sociale inspecties.

- Structurele steun en samenwerking binnen de arrondissementscel

28. De structurele steun en samenwerking tussen (lokale en federale) politiediensten en sociale inspectiediensten werd bekeken binnen het specifieke kader van de arrondissementscellen voor zover één van hun opdrachten erin bestaat controles op de naleving van verschillende sociale wetten met betrekking tot illegale arbeid en sociale fraude te organiseren en te coördineren¹⁷.

29. Het eerste deel van de vragenlijst ging over de daadwerkelijke deelname van politiediensten en sociale inspectiediensten aan de arrondissementscel (frequentie van de vergaderingen, aanwezigheid van de diensten).

30. Verschillende vragen waren erop gericht om te peilen welke diensten tijdens die vergaderingen het vaakst om steun verzoeken en ten aanzien van welke andere dienst. De aard van het verzoek om steun of samenwerking werd besproken. De frequentie van eventuele weigeringen om deze steun of samenwerking te verlenen, evenals de redenen die voor deze weigeringen werden opgegeven, kwamen ook aan bod. Ten slotte werd ook gekeken naar het gebruik dat sociale inspectiediensten maken van hun bevoegdheid om politiediensten te vorderen. Voor elke vraag kon de gesprekspartner toelichting geven bij de antwoorden.

31. *In fine* werden vier open vragen gesteld, zodat de geïnterviewde informatie kon verstrekken over goede praktijken en ondervonden belemmeringen.

- Onverwachte steun en samenwerking

32. Het tweede deel van de vragenlijst was gewijd aan verzoeken om steun en samenwerking buiten de geplande acties. De besproken onderwerpen blijven dezelfde en hebben tot doel de diensten die om steun vragen te identificeren, de aard van de gevraagde steun te bepalen alsook de redenen te achterhalen voor een eventuele weigering om deze steun te leveren. De uitoefening van het vorderingsrecht door sociale inspectiediensten werd opnieuw beoordeeld.

.....
¹⁷ Charles-Eric CLESSE, *op. cit.*, p. 62.

3. Onderzoeksresultaten

3.1 Structurele steun en samenwerking

33. Tijdens de interviews sneden de gesprekspartners onderwerpen aan die niet direct het voorwerp van onderzoek uitmaakten, maar die een licht werpen op de verzoeken om steun tussen politiediensten en sociale inspectiediensten. Dit is het geval voor de problematiek van verzegeling en beslag¹⁸, de bevoegdheid van de OGPHPK¹⁹ binnen de sociale inspectiediensten en de informatie-uitwisseling tussen diensten²⁰.

34. Overigens hebben we ingezien dat het kader van de arrondissementscel dat was gekozen om verzoeken om structurele steun te bestuderen niet enig in zijn soort is. Andere vormen van structurele samenwerking komen in dit hoofdstuk aan bod, zoals de "MOTEM"²¹- en "BELFI"²²-teams en de Gemengde ondersteuningscel voor de ernstige en georganiseerde sociale fraude²³.

35. In zijn advies wijst de RVA op de samenwerking tussen de politiediensten en zijn inspectiedienst in het kader van de strijd tegen domiciliefraude die gebaseerd is op de omzendbrief COL 17/2013 van de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken, de Staatssecretaris voor de bestrijding van de sociale en de fiscale fraude en het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep.

3.1.1 Binnen de arrondissementscel

36. De vergaderingen van de arrondissementscel maken het mogelijk om een aantal acties tussen sociale inspectiediensten en politiediensten te plannen. Dit sluit niet uit dat er buiten deze vergaderingen nog andere controleacties worden georganiseerd tussen sociale inspectiediensten en politiediensten. Acties kunnen ook tussen sociale inspectiediensten onderling worden ingepland zonder de steun van een politiedienst.

37. De arrondissementscellen komen over het algemeen eenmaal per maand bijeen, behalve tijdens de zomermaanden, wanneer er in juli of augustus slechts één vergadering wordt gehouden. Er zijn dus 11 vergaderingen per jaar.

38. De grote politiezones zijn vrijwel systematisch vertegenwoordigd in alle vergaderingen. Kleinere politiezones worden altijd uitgenodigd, maar nemen pas daadwerkelijk deel aan de vergadering als ze er belang bij hebben.

.....
¹⁸ Cf. *infra* §§ 62 e.v.

¹⁹ Cf. *infra* §§ 65 e.v.

²⁰ Cf. *infra* §§ 69 e.v.

²¹ Cf. *infra* §§ 78 e.v.

²² Cf. *infra* §§ 88 e.v.

²³ Cf. *infra* §§ 93 e.v.

39. De federale gerechtelijke politie (FGP) neemt niet (meer) deel aan de arrondissementscellen. Er dient opgemerkt dat de acties die in het kader van de arrondissementscel worden overwogen, van nature, meestal betrekking hebben op een bepaald grondgebied of een specifieke thematiek. Derhalve zijn de partners van de inspectiediensten over het algemeen de eerstelijns politie-diensten. Andere diensten van de Federale Politie, zoals de Spoorwegpolitie of de Wegpolitie, nemen deel aan acties die georganiseerd worden op hun terrein van voorkeur, zoals treinstations, metrostations of autosnelwegen.

40. De FGP's²⁴ van hun kant voeren meestal een gebrek aan middelen en capaciteit aan, alsook de inzet van hun capaciteit in andere materies, zoals de strijd tegen terrorisme. Sommige diensten die gespecialiseerd zijn in mensenhandel zijn steeds verder ingekrompen.

41. De wederzijdse steun tussen de sociale inspectiediensten en de federale gerechtelijke politie komt vooral tot uiting in het kader van grote georganiseerde sociale fraudezaken, onder het gezag van de arbeidsauditeur of een onderzoeksrechter. De werkvergaderingen tussen deze diensten worden vanzelfsprekend buiten de arrondissementscel georganiseerd, omdat dit tweedelijnswerk is en niet het dagelijkse controlewerk van de inspectiediensten (cf. MOTEM²⁵). De opsporingsdiensten van de lokale politiezones voeren, op vraag van de auditoraten, ook gezamenlijke gerechtelijke onderzoeken uit met de sociale inspectiediensten op het vlak van mensenhandel, sociale fraude, illegale tewerkstelling, enz.

42. De drie voor het onderzoek geselecteerde sociale inspectiediensten zijn nog steeds aanwezig bij de vergaderingen van de arrondissementscel. Andere inspectiediensten zoals het RSVZ²⁶, het RIZIV, het FAVV²⁷, de FOD Mobiliteit, de FOD Volksgezondheid, de SIOD, de ADFisc²⁸ nemen ook systematisch deel aan deze vergaderingen.

43. Het grote aantal deelnemers aan de arrondissementscellen brengt een groter risico met zich mee op het lekken van de doelstellingen van toekomstige acties. Hoewel verschillende diensten hebben gemeld dat ze dachten dat er informatie openbaar was gemaakt, werd tijdens het onderzoek slechts één geval naar voren gebracht waarin was gebleken dat er wel degelijk gelekt was. Als gevolg daarvan werden bepaalde voorzorgsmaatregelen getroffen, zoals de controleadressen pas bij het begin van de controle meedelen en niet tijdens de vergadering van de arrondissementscel.

- Verzoekende diensten en aard van de gevraagde steun

44. Tijdens deze vergaderingen stellen de deelnemers controleacties voor aan de belanghebbende partijen. De controleoperaties worden altijd in onderling .....

²⁴ Federale gerechtelijke politie.

²⁵ Cf. *infra* §§ 78 e.v.

²⁶ Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen.

²⁷ Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen.

²⁸ Algemene Administratie van de Fiscaliteit (FOD Financiën).

overleg gepland. In sommige arrondissementen komen de politiediensten aan met hun wensen (voornamelijk de politiezones van Brussel) en, afhankelijk van de beschikbaarheid van de sociale inspectiediensten, leveren zij steun tijdens de operatie. Vaak bundelen de leden van verscheidene sociale inspectiediensten hun krachten om tijdens de controle alle aspecten van sociale wetgeving te dekken. De aanwezigheid van de politiediensten is echter niet systematisch voor alle binnen de arrondissementscel geplande operaties. Afhankelijk van het beoogde doel en van de risicobeoordeling is het goed mogelijk dat de politie slechts aan bepaalde operaties deelneemt. Wanneer de controle zich richt op bijvoorbeeld horeca²⁹-inrichtingen of wanneer het risico bestaat dat er tijdens de controle een grote klantenkring aanwezig is, is de aanwezigheid van de politie vereist.

45. In Gent organiseert het MEPROSCH-team (Mensenhandel - Prostitutie - Schijnhuwelijk) van de politiezone, in het kader van de arrondissementscel, één keer per maand een zogeheten "Heda en Sanife"-actie in samenspraak met inspectiediensten, waaronder vaak de RSZ. De doelen worden niet van tevoren afgesproken maar tijdens de operatie zelf bepaald. Buiten het kader van de arrondissementscel worden vier keer per jaar "FLEXACTIES" georganiseerd, gericht op een specifiek thema (bv. nachtwinkels). Vaak gaat het om de controle van handelszaken die al werden gecontroleerd of waarbij overlastproblemen werden vastgesteld. In dit kader worden de wijkdiensten van de politiezone ingeschakeld. Zij bepalen de doelstellingen op basis van inlichtingen die ze in hun wijk hebben verkregen. Deze acties zijn ook een gelegenheid om in het bijzonder de bevoegdheden en de organisatie van een sociale inspectiedienst uiteen te zetten, want deze zijn niet altijd gekend bij de politieambtenaren op het terrein, wat soms kan leiden tot enige verwarring over wat van een sociaal inspecteur kan worden verwacht. De "verkeersdienst" van de politiezone werd ook ingeschakeld om motokoeriers en taxi's te controleren.

46. In de haven van Gent wordt elke maand een actie gehouden samen met de Scheepvaartpolitie (Federale Politie), de RSZ en het TSW.

47. Evenzo worden in Charleroi de "VAUBAN"-operaties maandelijks georganiseerd, vaak toegespitst op problematische inrichtingen of een welbepaalde sector. Over het algemeen wordt, wanneer personeel in uniform nodig is, het verzoek doorgestuurd naar de directeur Operaties van de politiezone. Personeelsleden van de wijkwerking worden ook ingeschakeld, zodat ook de informatie van de wijkinspecteurs naar de gespecialiseerde eenheid kan doorstromen³⁰.

48. In Brussel wordt elke maand minstens één actie in een activiteitssector gepland via het arbeidsauditoraat. Daarbij komen nog de acties die aangevraagd worden door de inspectiediensten in ruime zin, zodat er per maand twee à drie acties per politiezone gepland staan. De meeste Brusselse politiezones hebben een dienst die zich toelegt op de "bijzondere wetten".

.....

²⁹ Hotels, restaurants, cafés.

³⁰ N.v.d.r.: in La Louvière gaat het om "LETARE"-operaties, in Bergen om "Ground Zero"-operaties.

49. Eveneens in Brussel worden "FIPA"-acties (Full Integrated Police Action) georganiseerd door de Directeur-coördinator (DirCo) op het gebied van transport met de steun van de lokale en de federale politie.

50. Volgens de verkregen informatie wordt in kleinere politiezones het initiatief vaker genomen door de inspectiediensten dan door de politiediensten.

51. Wanneer het verzoek om steun van een politiedienst uitgaat van een sociale inspectiedienst, wordt dit meestal gerechtvaardigd door veiligheidsbehoeften die alleen de politiediensten hem kunnen bieden. De kernopdracht van de politiediensten tijdens deze operaties is voornamelijk de veiligheid van de verschillende actoren te verzekeren terwijl zij tijdens de operatie hun activiteiten uitoefenen en een belemmering van de controle te "voorkomen". De sociale inspectiediensten verduidelijken dat dit vaak gevaarlijkere controles zijn, afhankelijk van de aard van de plaats (discotheek), het aantal aanwezigen, klanten en het tijdstip van de controle (vaak gepland in de avond of in het weekend). Bovendien maken multidisciplinaire controles het mogelijk om een "one shot" uit te voeren waarbij alle aspecten (niet alleen de sociale wetgeving) in één keer worden gecontroleerd en waarbij de politie de controle van specifieke materies (portiers, camerawetgeving, openingsuren, ...) voor haar rekening neemt.

52. Naast de veiligheidsaspecten, wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat er illegaal in het land verblijvende personen aanwezig zullen zijn, zorgt de onmiddellijke tussenkomst van een politiedienst ervoor dat deze personen kunnen worden opgevangen met het oog op de behandeling die hen zal worden voorbehouden door de Dienst Vreemdelingenzaken. Het komt ook voor dat de Dienst Vreemdelingenzaken op het terrein aanwezig is. In dit kader is het beter dat wordt ingegrepen met de politiediensten eerder dan dat er ineens een beroep op hen moet worden gedaan zonder dat ze bij aanvang verwittigd waren.

53. Een ander verzoek om steun betreft de verzegeling en het beslag. In sommige arrondissementen wordt dat vaker gevraagd door de arbeidsauditeur dan in andere, dit zijn daden die doorgaans door de politiediensten worden gesteld³¹. Als de sociale inspectiediensten van mening zijn dat de inrichting een dergelijke maatregel zal worden opgelegd of als de arbeidsauditeur daartoe al heeft besloten, zal de controle worden uitgevoerd met steun van de lokale politie.

54. De verzoeken om steun die door de sociale inspectiediensten worden gericht aan de Federale Politie in het kader van de arrondissementscel hebben vooral betrekking op de inzet van materiële middelen, zoals helikopters, drones, mobiele politiebureaus, enz.

55. Ten slotte bestaat de mogelijkheid voor de politiediensten om een verslag op te stellen ter attentie van de bestuurlijke overheid (burgemeester) die op grond

.....
³¹ Cf. *infra* §§ 62 e.v.

van de Nieuwe Gemeentewet kan overwogen om de inrichting (tijdelijk) te sluiten³².

56. Het overgrote merendeel van de verzoeken van beide diensten wordt aanvaard tijdens de vergaderingen van de arrondissementscel. Alleen moeilijkheden met betrekking tot de agenda en de capaciteit die (niet) kan worden ingezet op bepaalde tijdstippen verklaren waarom een controleactie niet wordt geschrapd, maar uitgesteld. Als er bij toeval geen overeenstemming wordt gevonden, kan de arbeidsauditeur tussenbeide komen bij de korpschef of de verantwoordelijke van de betrokken inspectiedienst. De arrondissementscel heeft de verdienste dat ze gespecialiseerde spelers om de tafel brengt. De oprichting, binnen de lokale politiediensten, van teams die zich specifiek op deze gespecialiseerde materies toeleggen, smeedde interpersoonlijke banden waardoor ze vandaag in symbiose kunnen werken met de sociale inspectiediensten. Om het simpel te zeggen: als je een helpende hand van de ene of de andere nodig hebt, pak je je gsm en kom je tot een akkoord. Om de woorden van een van de geïnterviewde politieambtenaren te gebruiken: *“Hoe meer we samenwerken, hoe minder samenwerkingsproblemen we hebben, samenwerking is gebaseerd op interpersoonlijke contacten, op een netwerk”*.

57. Dit impliceert ook dat, wat betreft de politiezones die niet of in mindere mate deelnemen aan de arrondissementscellen (dit is het geval voor de kleinere politiezones die niet systematisch dezelfde vertegenwoordiger naar de arrondissementscel sturen), er weinig interpersoonlijk contact is en de moeilijkheden in verband met de organisatie van gezamenlijke controles groter zijn.

58. Het probleem van de geheimhouding van de sectoren of plaatsen die gecontroleerd zullen worden, doet zich van tijd tot tijd voor, zonder dat de oorsprong van de lekken bewezen kon worden. Over het algemeen worden de doelstellingen pas op de dag zelf van de inspectie besproken en vastgelegd. Dankzij interpersoonlijke kennis kan het wederzijds vertrouwen tussen diensten ook hier worden vergroot. Bij controles in een bepaalde sector kan de aankondiging van een lopende controle zeer snel leiden tot de sluiting van een aantal inrichtingen.

59. De aard van het werk van de sociale inspectiediensten is de toepassing van sociale reglementering, waarbij regularisatie wordt verkozen boven repressie. Dit oogpunt wordt niet altijd goed begrepen door de politiediensten. De kerntaak van de FGP's bestaat erin een strafdossier samen te stellen dat zijn beslag zal krijgen voor de rechtbank, in voorkomend geval in het kader van een “MOTEM” (*cf. infra*). Wanneer ernstige inbreuken worden vastgesteld, wordt er vaak een beroep gedaan op de politiediensten. In dat geval worden de vaststellingen opgetekend in een proces-verbaal dat ter kennis wordt gebracht van de bevoegde arbeidsauditeur.

.....

³² Cf. artikelen 134*ter*, *quater*, *quinquies* en *septies* van de Nieuwe Gemeentewet (Hoofdstuk III - Bevoegdheden van de burgemeester).

- Eventuele weigering

60. Weigeringen zijn er nauwelijks, afgezien van een occasioneel gebrek aan capaciteit in de ene of de andere dienst. Zoals hierboven vermeld, leidt dit niet tot afgelasting van de operatie, maar tot uitstel naar een latere datum.

- Opvorderingsbevoegdheid

61. De opvorderingsbevoegdheid van de sociale inspectiediensten ten aanzien van de politie wordt nooit formeel gebruikt. Soms wordt bij een mondelinge vraag deze opvorderingsbevoegdheid in herinnering gebracht. Vaak is het de arbeidsauditeur die mondeling of per kantschrift de onwillige politiedienst vordert.

- Een specifiek geval: de verzegeling en het beslag

62. Krachtens het Sociaal Strafwetboek kunnen de sociaal inspecteurs zowel "informatiedragers" (artikel 35 van het Sociaal Strafwetboek) als roerende of onroerende goederen (artikelen 38 en 48 van het Sociaal Strafwetboek) in beslag nemen of verzegelen. Deze inbeslagnemingen en verzegelingen worden als bestuurlijk gekwalificeerd.

63. Het Wetboek van Strafvordering staat beslag toe binnen een gerechtelijk kader (artikelen 35, 35bis, 35ter van het Wetboek van Strafvordering - artikelen 42, 433novies en 433terdecies van het Strafwetboek).

64. Sociaal inspecteurs staan "huiverig" tegenover het gebruik van hun bevoegdheid tot beslag en verzegeling in bestuurlijke aangelegenheden (behalve voor het in beslag nemen van "informatiedragers"). Deze angst houdt verband met mogelijke gerechtelijke en/of bestuurlijke beroepen vanwege werkgevers en met mogelijke schadevergoeding die de administratie zou moeten betalen als gevolg van de non-activiteit van de onderneming. Bovendien zijn de sociale inspectiediensten niet uitgerust om deze bestuurlijke inbeslagnames uit te voeren (zegels, linten, verzegeltang en loodjes, enz.) Er dient ook opgemerkt dat tijdens een inbeslagnaming of een verzegeling de spanning kan oplopen (inbeslagnaming van geld, financiële impact, enz.). De aanwezigheid van politieambtenaren zorgt ervoor dat de veiligheid van de aanwezige leden van de sociale inspectiedienst kan worden gegarandeerd. Bij inbeslagnaming of verzegeling zijn het dus de politiediensten die deze uitvoeren, meestal op verzoek van de arbeidsauditeur. Dat de politie hiervoor wordt opgeroepen, wordt door deze diensten niet altijd op prijs gesteld.

Er dient aan herinnerd te worden dat zodra de politie overgaat tot een inbeslagnaming, deze inbeslagnaming gerechtelijk wordt. Wat inhoudt dat de politieambtenaren een proces-verbaal moeten opstellen en dat toezenden aan de gerechtelijke overheid die dan het dossier in handen neemt.

- Volgens de tekst van de heer Arbeidsauditeur van Charleroi³³, zou er een nota zijn van de directeuren-generaal van de inspectiediensten van de RSZ, de Sociale Inspectie (*pro memorie*, gefuseerd met de RSZ), het Toezicht op de Sociale

.....

³³ Charles-Eric CLESSE, *op. cit.*, p. 214 punt 267.

Wetten en de RVA, met betrekking tot verzegelingen, waarin de vrees dat de benadeelde partij in beroep gaat inderdaad centraal staat in de debatten. Volgens deze nota zou een bestuurlijke inbeslagname worden “opgeslorpt” door de gerechtelijke fase en zou ze worden “omgezet” in een strafrechtelijke maatregel... Een vonnis van de Arbeidsrechtbank van Antwerpen van 20 september 2011 bevestigt dat beide types van inbeslagneming naast elkaar kunnen bestaan. In zijn advies wijst de directeur-generaal van het Toezicht op de Sociale Wetten er echter op dat hij niet op de hoogte was van die nota en dat sommige van zijn directies bestuurlijke verzegelingen uitvoeren. Bovendien zou het risico van een beroep bij de voorzitter van de Arbeidsrechtbank volgens hem beperkt worden door voorafgaand overleg tussen de sociaal inspecteur en zijn directie. Hij voegt eraan toe dat in dergelijke omstandigheden de politiediensten alleen worden ingeschakeld om de bescherming van de sociale inspecteurs die de zegels plaatsen, te verzekeren.

- Bevoegdheden van OGPHPK

65. Artikel 50 van het Sociaal Strafwetboek betreffende de aanwijzing van sociaal inspecteurs die worden bekleed met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeur bepaalt dat die worden aangewezen door de Koning.

66. Geen enkel sociaal inspecteur heeft de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings³⁴... De Koning heeft nog geen sociaal inspecteurs bekleed met de bevoegdheid van officier van gerechtelijke politie aangewezen, noch de voorwaarden betreffende hun ervaring en opleiding bepaald.

67. Artikel 51 van het Sociaal Strafwetboek vermeldt de bevoegdheden van de sociaal inspecteurs officieren van gerechtelijke politie: *“De bevoegdheden van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeur, toegekend aan de door de Koning aangewezen sociaal inspecteurs, kunnen slechts worden uitgeoefend met het oog op de opsporing en vaststelling van de inbreuken bedoeld in dit Wetboek en in de artikelen 433quinquies tot 433octies van het Strafwetboek en in de artikelen 77bis tot 77quinquies van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen”*.

68. De meeste sociaal inspecteurs die we hebben ontmoet, waren zelf niet op de hoogte van deze mogelijkheid. Over het geheel genomen, wensen zij deze bevoegdheid van OGPHPK, weliswaar beperkt tot het Sociaal Strafwetboek en mensenhandel/mensensmokkel, niet te verwerven omdat dit hen ertoe zou verplichten ambtshalve een proces-verbaal op te stellen van hun bevindingen ter attentie van de procureur des Konings of de arbeidsauditeur. Sociaal inspecteurs vrezen dat ze niet langer over hun beoordelingsbevoegdheid zullen beschikken en geen andere keuze zullen hebben dan een proces-verbaal op te stellen voor elke vastgestelde inbreuk, terwijl ze net zo goed een waarschuwing zouden

.....

³⁴ Charles-Eric CLESSE, *op. cit.*, p. 100 e.v.

kunnen geven. Ze vrezen ook dat ze vaker door de gerechtelijke overheden zullen worden gevorderd ten koste van hun regularisatiebevoegdheden.

- Uit de raadpleging van de verschillende belanghebbende partijen (cf. *supra* 'Onderzoeksmethodologie') blijkt dat de aanwijzing van een OGPHPK onder de sociaal inspecteurs zeer ter discussie blijft staan.

- Informatie-uitwisseling³⁵

69. Momenteel is de uitwisseling van informatie van politiediensten naar sociale inspectiediensten problematisch. Omgekeerd is dat niet het geval.

70. Artikel 54 van het Sociaal Strafwetboek bepaalt: [Mededeling van inlichtingen door de sociaal inspecteurs aan andere administraties] *"Wanneer zij zulks nodig achten, delen de sociaal inspecteurs de inlichtingen die zij tijdens hun onderzoek hebben ingewonnen mee aan de openbare en aan de meewerkende instellingen van sociale zekerheid, aan de sociaal inspecteurs van de andere inspectiediensten, alsook aan alle ambtenaren belast met het toezicht op een andere wetgeving of met de toepassing van een andere wetgeving, in de mate dat die inlichtingen laatstgenoemden kunnen aanbelangen bij de uitoefening van het toezicht waarmee zij belast zijn of voor de toepassing van een andere wetgeving. Deze inlichtingen moeten verplicht worden meegedeeld wanneer de openbare instellingen van sociale zekerheid, de sociaal inspecteurs van de andere inspectiediensten of de andere ambtenaren belast met het toezicht of met de toepassing van een andere wetgeving erom verzoeken. Evenwel mogen inlichtingen die werden ingewonnen tijdens de uitoefening van plichten voorgeschreven door de rechterlijke overheid slechts worden meegedeeld mits uitdrukkelijke machtiging van deze laatste. Inlichtingen betreffende medische gegevens van persoonlijke aard mogen slechts worden meegedeeld of gebruikt met inachtneming van het medisch beroepsgeheim".*

71. Artikel 55 van het Sociaal Strafwetboek bepaalt: [Mededeling van inlichtingen aan de sociaal inspecteurs door andere administraties]: *"Onverminderd artikel 44/1 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, zijn alle diensten van de Staat, met inbegrip van de parketten en de griffies van de hoven en van alle rechtscolleges, de provincies, de gemeenten, de verenigingen waartoe ze behoren, de openbare instellingen die ervan afhangen, alsmede van alle openbare en meewerkende instellingen van sociale zekerheid, gehouden aan de sociaal inspecteurs, op hun verzoek, alle inlichtingen te geven die laatstgenoemden nuttig achten voor het toezicht op de naleving van de wetgeving waarmee zij belast zijn, alsmede gelijk welke informatiedragers ter inzage over te leggen en kopieën ervan te verstrekken onder gelijk welke vorm. Alle voornoemde diensten zijn verplicht die inlichtingen en die kopieën kosteloos te verstrekken. Een samenwerkingsakkoord tussen de Staat, de gemeenschappen en de gewesten, bedoeld bij artikel 92bis, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, regelt de mededeling van inlichtingen aan de sociaal inspecteurs door de diensten van de*

.....

³⁵ Charles-Eric CLESSE, *op. cit.*, p. 221 tot 238.

Fabienne KÉFER, *op. cit.*, p. 294-295.

gemeenschappen en de gewesten, de kosten die er betrekking op hebben, alsmede andere vormen van wederzijdse bijstand en samenwerking. De inlichtingen en informatiedragers verzameld tijdens de uitvoering van de taken opgelegd door de rechterlijke overheid mogen evenwel enkel worden meegedeeld met de uitdrukkelijke machtiging van de rechterlijke overheid”.

72. Artikel 44/11/9 van de wet op het politieambt bepaalt: “§ 1. Om hen toe te laten hun wettelijke opdrachten uit te oefenen, kunnen de persoonsgegevens en de informatie, volgens de bij richtlijnen van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie, elk binnen het kader van zijn bevoegdheden, bepaalde nadere regels ook meegedeeld worden aan de volgende organen en diensten: [1° de Cel voor financiële informatieverwerking; 2° de Dienst Vreemdelingenzaken; 3° de onderzoeks- en opsporingsdiensten en de administratie toezicht, controle en vaststellingen van de Algemene Administratie der douane en accijnzen].

§ 2. Overeenkomstig de nadere regels vastgelegd in de richtlijnen van de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie, elk in het kader van hun bevoegdheden, kunnen ze eveneens meegedeeld worden aan de Belgische openbare overheden, publieke organen of instellingen of instellingen van openbaar nut die door de wet belast zijn met de toepassing van de strafwet of die wettelijke verplichtingen inzake de openbare veiligheid hebben, wanneer deze ze nodig hebben voor de uitoefening van hun wettelijke opdrachten. De lijst van deze overheden, organen of instellingen wordt vastgesteld door de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie op basis van een voorstel van het Comité Informatie en ICT bedoeld in artikel 8sexies van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus. Het advies van het Controleorgaan met betrekking tot dit voorstel wordt gevraagd.

§ 3. De herhaalde of volumineuze mededeling van persoonsgegevens of informatie maakt het voorwerp uit van een protocolakkoord tussen de diensten, organisaties, instellingen of overheden die bestemming zijn van deze gegevens of informatie en de [verwerkingsverantwoordelijke]. Dit protocol heeft minstens betrekking op de veiligheidsmaatregelen in verband met deze mededeling en op de duur van de bewaring van deze gegevens en informatie.

§ 4. Onverminderd de op hen van toepassing zijnde wettelijke bepalingen en zonder dat dit de uitoefening van hun opdrachten in gevaar zou kunnen brengen, delen de in §§ 1 en 2 bedoelde overheden, diensten, organen, organisaties of instellingen aan de politiediensten de gegevens en informatie mee die zij in het kader van hun opdrachten verwerken en die toereikend, ter zake dienend en niet overmatig zijn in het licht van het waarborgen van de uitoefening van de politieopdrachten. De nadere regels betreffende deze mededeling worden nader bepaald in een door de betrokken ministers goedgekeurd protocolakkoord”.

73. Die lijst is in dit stadium nog niet vastgesteld. Bijgevolg kunnen de politiediensten geen informatie met persoonsgegevens doorgeven aan de sociale inspectiediensten. Omgekeerd, aangezien de politiediensten worden beschouwd als een staatsdienst, bestaande uit ambtenaren die belast zijn met het toezicht op een andere wetgeving of met de toepassing van een andere wetgeving,

kunnen/moeten de sociale inspectiediensten (wanneer hen dat wordt gevraagd door een politiedienst) hen informatie doorgeven, in de mate dat die inlichtingen laatstgenoemden kunnen aanbelangen bij de uitoefening van het toezicht waarmee zij belast zijn of voor de toepassing van een andere wetgeving.

74. In een gerechtelijk kader - opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek - moet elk verzoek om informatie-uitwisseling worden gemachtigd door de gerechtelijke overheid (zie *supra* de artikelen 54, 3^e lid en 55, 4^e lid van het Sociaal Strafwetboek).

75. Volgens de inlichtingen die tijdens de gesprekken zijn verkregen, komt het bijvoorbeeld voor dat een politiedienst weigert de identiteit mee te delen van een persoon die niet in het bezit is van een identiteitsbewijs, wat uiteraard de taak van de sociaal inspecteurs bemoeilijkt.

76. Over het algemeen zouden het eerder de politiediensten zijn die toegang zouden willen krijgen tot de ePV-databank van de sociale inspectiediensten³⁶.

77. Wanneer een sociale inspectiedienst inzage wil hebben in processen-verbaal opgesteld door een politiedienst, wordt hem daartoe een kantschrift (machtiging van de gerechtelijke overheid) afgeleverd. Dit zet op zich geen rem op de activiteiten op het terrein. Veel gesprekspartners betreuren het ontbreken van een "Single Point of Contact" (SPOC) waarmee ze hun verzoeken om informatie kunnen indienen³⁷.

3.1.2 Structurele steun en samenwerking buiten de arrondissementscel

- MOTEM (Mixed onderzoeksteams - Teams d'enquête mixtes)³⁸

78. Artikel 105 §11 van de wet op de geïntegreerde politie stelt: *"Inzake georganiseerde economische en financiële criminaliteit, fiscale en sociale fraude en ICT-criminaliteit, worden opsporingseenheden gecreëerd binnen de gedeconcentreerde gerechtelijke directies van Antwerpen, Brussel, Charleroi/Bergen, Oost-Vlaanderen en Luik, belast met gespecialiseerde onderzoeken. Zij worden in het bijzonder belast om deel uit te maken van gemengde multidisciplinaire onderzoeksteams. Een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad kan de nadere regels van coördinatie, leiding en inzet van effectieven bepalen"*. Tot op heden werd geen koninklijk besluit bekendgemaakt met betrekking tot de gemengde multidisciplinaire onderzoeksteams.

79. Op 12 november 2019 werd een kaderakkoord inzake samenwerking in gemengde onderzoeksteams binnen de materie van de georganiseerde sociale .....

³⁶ Zie in dit verband de gegevensuitwisseling langs elektronische weg: Fabienne KÉFER, *op. cit.*, p. 295.

³⁷ Cf. *infra* §§ 93 e.v. "Gemengde ondersteuningscel voor de ernstige en georganiseerde sociale fraude".

³⁸ Zie ook het toezichtsonderzoek "De aanpak van financiële en economische onderzoeken binnen de federale gerechtelijke politie na de optimalisatie en de hertekening van de centrale directies", 2017, Vast Comité P, p. 14 e.v.

fraude ondertekend tussen de procureur-generaal portefeuillehouder sociale fraude, de commissaris-generaal van de Federale Politie, de directeurs-generaal van de RSZ, het TSW³⁹ en het RIZIV en de algemene controleurs van het RSVZ en de RVA.

80. Punt 4 van dit kaderakkoord "Beschrijving en inzet" legt uit wat een MOTEM is: *"Een MOTEM wordt op ad-hocbasis samengesteld, voor een concreet dossier, uit gespecialiseerde leden van de opsporingseenheden van de FGP en ambtenaren ter beschikking gesteld door andere administraties. In het kader van dit akkoord is het belast met een gespecialiseerd onderzoek naar georganiseerde sociale fraude. Een MOTEM wordt opgericht in gespecialiseerde onderzoeken waarbij ambtenaren van andere administraties met specifieke expertise een belangrijke meerwaarde kunnen leveren. Alle leden van het MOTEM zullen te allen tijde de andere leden betrekken bij de opmaak, de analyse en de concrete uitwerking van het strategisch plan"* (vrije vert.).

81. Punt 5 van dit kaderakkoord licht de samenstelling van het MOTEM toe: *"Bij de samenstelling van een MOTEM - in overleg met de partners - stelt (stellen) het (de) onderzoekshoofd(en) een onderzoeksplan op. Dit onderzoeksplan bevat minstens de volgende elementen: het doel van het onderzoek, hoe het doel te bereiken, de in te zetten middelen, de timing, de praktische afspraken (samenstelling van het team, werkplaats, bewaring van de stukken van het dossier, ...). Het (de) onderzoekshoofd(en) is (zijn) lid van de FGP. Zij zullen instaan voor de opvolging door middel van tussentijdse evaluaties en verkorten de doorlooptijd van de dossiers zoveel mogelijk. De partners zullen alle gegevens die beschikbaar zijn voor het onderzoek loyaal ter beschikking stellen van de MOTEM-leden. Bij afronding van het onderzoek zullen de partners de inzet van het MOTEM beoordelen en hun respectieve diensten hierover inlichten. De eindevaluatie zal een duidelijk overzicht geven van de resultaten voor alle betrokken partners en van de goede praktijken en/of de moeilijkheden waarmee het team geconfronteerd werd"* (vrije vert.).

82. In punt 6 van het kaderakkoord "Taakverdeling" staat: *"Elke deelnemende dienst zal op een geïntegreerde manier werken op basis van zijn wettelijke bevoegdheden en zijn specifieke vaardigheden. Dit betekent dat het niet nodig is dat alle betrokken diensten actief betrokken zijn bij de uitvoering van alle onderzoeksdaeden in elke fase van de behandeling van het dossier. De praktijk leert immers dat de inzet van de verschillende diensten gekoppeld moet worden aan de specifieke evolutie van elk dossier"* (vrije vert.).

83. Concreet, wanneer het gaat om de behandeling van een belangrijk dossier van georganiseerde fraude, laat dit kaderakkoord toe om in elk gerechtelijk arrondissement een multidisciplinair onderzoeksteam (MOTEM) op te richten dat bestaat uit gespecialiseerde onderzoekers van de federale gerechtelijke politie en inspecteurs van de bevoegde sociale inspectiediensten. Daartoe zullen de betrokken diensten, onder de verantwoordelijkheid van de arbeidsauditeur of de

.....
³⁹ Toezicht op de Sociale Wetten.

onderzoeksrechter, afspreken hoe ze dit dossier zullen behandelen, de middelen die ze zullen inzetten en de termijn waarbinnen ze hun taak willen vervullen⁴⁰.

84. In de optimalisatiewet werd bepaald dat, onder andere inzake georganiseerde sociale fraude, eenheden gecreëerd zouden worden belast met gespecialiseerde onderzoeken via de deelname aan gemengde multidisciplinaire onderzoeksteams, de zogenaamde MOTEM, en dit in de arrondissementen Antwerpen, Brussel, Charleroi/Bergen, Oost-Vlaanderen en Luik. Deze opportuniteit werd verder opgepikt in het samenwerkingsprotocol van 14 december 2017, dat het sluiten van akkoorden tot het inzetten van deze MOTEM zou aanmoedigen en bevorderen. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de ondertekening van het huidige kaderakkoord⁴¹.

85. In de periode 2016-2018 (tot de maand mei) heeft de federale gerechtelijke politie 338 dossiers rond sociale fraude onderzocht (35 in Brussel, 20 in Charleroi en 33 in Oost-Vlaanderen). In 192 dossiers (57%) heeft de federale gerechtelijke politie samengewerkt met een andere dienst (in 24 dossiers in Brussel, 12 dossiers in Charleroi en 11 dossiers in Oost-Vlaanderen)⁴².

86. Gedurende deze drie jaren werden hiervoor gemiddeld 40 rechercheurs (politieambtenaren) per jaar ingezet. De dossiers focussen zich voornamelijk op sociale dumping en zwartwerk. De meest actieve arrondissementen hierin waren Antwerpen, Brussel en Oost-Vlaanderen. In 56% van deze dossiers was er een zeer nauwe samenwerking met de sociale inspectiediensten. De diensten waarmee het vaakst werd samengewerkt, betreffen de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), de Algemene Directie Toezicht Sociale Wetten (TSW) en de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA)⁴³.

87. Volgens de gerechtelijk directeur van de federale gerechtelijke politie Oost-Vlaanderen, tevens programmanager inzake de aanpak van sociale fraude bij de politie, is dit kaderakkoord grotendeels een bevestiging van hetgeen vandaag reeds op terrein gebeurt, voornamelijk in de transport- en bouwsector, maar ook in de strijd tegen fraude met sociale uitkeringen en kinderbijslag⁴⁴.

- BELFI (FGP Brussel)

88. Het BELFI⁴⁵-project werd ontwikkeld door de federale gerechtelijke politie (FGP) van Brussel en betreft enkel het Hof van Beroep van Brussel, zijnde de gerechtelijke arrondissementen Brussel, Halle-Vilvoorde, Leuven en Waals-

.....
⁴⁰ Cf. https://bpolb.sharepoint.com/sites/PolNews_FR/SitePages/Une-plus-grande-force-de-frappe-dans-la-lutte-contre-la-fraude-sociale-organisee.aspx.

⁴¹ *Idem*.

⁴² Analyse onderzoek sociale fraude - Programma Sociale Fraude NVP 2016-2019.

⁴³ Cf. https://bpolb.sharepoint.com/sites/PolNews_FR/SitePages/Une-plus-grande-force-de-frappe-dans-la-lutte-contre-la-fraude-sociale-organisee.aspx.

⁴⁴ *Idem*.

⁴⁵ N.v.d.r.: "BELFI" voor Belgian fighters.

Brabant. Er bestaat geen ander soortgelijk project in de andere gerechtelijke arrondissementen.

89. In de mercuriale 2014, uitgesproken door de procureur-generaal van Brussel, wordt het BELFI-project als volgt ingeleid⁴⁶: *“Dit BELFI-project zal worden uitgevoerd door de DR5-FINTER van de Brusselse federale gerechtelijke politie en is gericht op Belgische staatsburgers die België hebben verlaten om deel te nemen aan het gewapende conflict in Syrië en die werkloosheidsuitkeringen, uitkeringen van het OCMW of het ziekenfonds of kinderbijslag genieten. De DR5 zal inbreuken actief en systematisch aangeven in een proces-verbaal ter attentie van de arbeidsauditeur. De Auditeur zal dan de feiten aangeven aan de betrokken sociale organen, waardoor niet alleen een einde kan worden gemaakt aan de betaling van onverschuldigde vergoedingen of toelagen, maar ook ten onrechte ontvangen vergoedingen kunnen worden teruggevorderd. Tegelijkertijd richt het project zich op welbepaalde vzw's die de aandacht van de autoriteiten hebben getrokken in de context van het vertrek van jonge Belgen om zich aan te sluiten bij bepaalde jihadistische groeperingen in Syrië, en die hun verplichtingen niet nakomen - ik denk meer in het bijzonder aan het niet indienen van balansen, aan balansen die niet overeenstemmen met de werkelijkheid, aan het ontbreken van een ledenlijst of van notulen van algemene vergaderingen, enz. De tekortkomingen zullen worden opgetekend in een proces-verbaal ter attentie van de procureur des Konings. Een herinnering aan de regels, de aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder, een veroordeling of zelfs een gerechtelijke ontbinding zou dus kunnen worden overwogen. Het parket-generaal en het auditoraat-generaal van Brussel zullen de inspanningen van de parketten van de procureurs des Konings en de arbeidsauditeurs in dit project coördineren. De resultaten zullen vervolgens worden gedeeld met het federaal parket, dat een sleutelrol blijft spelen in de strijd tegen terrorisme” (vrije vert.).*

90. De operationele coördinatie van de BELFI-operaties wordt verzekerd door de federale gerechtelijke politie van Brussel. Men stelde destijds het vertrek van veel Europeanen naar Syrië vast. Ze sluiten zich daar aan bij jihadistische brigades die vechten tegen het huidige Syrische regime. Het aandeel Belgen dat de reis maakt, is hoog. De kwestie van het rekruteren van deze mensen en hun financieringsbronnen rijst. Aangezien het gaat om natuurlijke personen, was het project gericht op verschillende vormen van fraude, in het bijzonder fiscale fraude, maar ook sociale en milieufraude. Het doel was om een einde te maken aan ten onrechte ontvangen vergoedingen en toelagen, deze terug te vorderen en om de bestanddelen van fraude vast te stellen met het oog op gerechtelijke vervolgingen. De BELFI-controles gericht op rechtspersonen werden uitgevoerd bij verenigingen en bedrijven die verdacht werden van betrokkenheid bij de rekrutering voor de gewapende strijd, deelname aan het radicaliseringsproces, logistieke steun aan personen die naar een conflictzone afreizen, steun aan de families van personen die naar een conflictzone zijn afgereisd, en dit in het kader van dossiers die verband houden met terrorisme, drugs, wapens en valse documenten, enz. Op basis van een analyse van de informatie en de inlichtingen

.....

⁴⁶ Plechtige openingszitting van het hof van beroep te Brussel 1 september 2014. Rede uitgesproken door procureur-generaal Johan Delmulle.

verkregen binnen de politiediensten, inlichtingendiensten, LTF⁴⁷, kunnen de te controleren rechtspersonen worden bepaald.

91. In 2016 werd dit project uitgebreid en geïntegreerd in de algemene structuur van het Kanaalplan. Naast de financiering van terrorisme werd dezelfde aanpak ontwikkeld in het kader van de strijd tegen georganiseerde misdaad, valse documenten, wapen- en drugsmokkel en de strijd tegen fictieve zetels van bedrijven. De controles, uitgevoerd in samenwerking met de inspectiediensten (milieu, stedenbouw, FOD Economie, Toezicht op de Sociale Wetten, Toezicht op het Welzijn op het Werk), focussen op de illegale economie die vzw's, handelszaken en bedrijven treft en kunnen leiden tot bestuurlijke sluitingen in geval van inbreuk of verdenking van criminele activiteiten.

92. Het project is nog steeds actief en wordt voortgezet in nauwe samenwerking met die verschillende partners. Het is representatief voor de ondersteuning en samenwerking tussen (lokale en federale) politiediensten en sociale inspectiediensten. Terwijl de 'bepaling' van de te inspecteren entiteiten de verantwoordelijkheid blijft van de FGP, staan de lokale politiediensten in voor de controles op het terrein. Tijdens het contact met de politiezone Brussel-West stellen we vast dat er bijna maandelijks operaties in het kader van BELFI worden georganiseerd. De sociale inspectiediensten worden dus des te meer bevraagd daar ze 4 tot 5 BELFI-acties per maand uitvoeren. Het ordewoord tijdens deze operaties is "nultolerantie", wat betekent dat elke sociale inbreuk het voorwerp uitmaakt van een proces-verbaal.

- Gemengde ondersteuningscel voor de ernstige en georganiseerde sociale fraude (DJSOC⁴⁸)

93. Op 1 oktober 2010 werd een samenwerkingsprotocol in de strijd tegen ernstige georganiseerde sociale fraude ondertekend door de ministers van Sociale Zaken, Justitie, Binnenlandse Zaken, Werkgelegenheid, Zelfstandigen, de staatssecretaris van voor de Coördinatie van de fraudebestrijding, door de voorzitters van de beheerscomités en de administrateurs-generaal van de RVA en de RSZ, alsook door de directeur van de SIOD.

94. Voor zijn dagelijkse activiteiten met betrekking tot de strijd tegen ernstige en georganiseerde sociale fraude voorziet dit protocol in een gezamenlijke ondersteuningscel, de "cel" genaamd. Deze cel bestaat uit minstens zes personen, namelijk minstens vier gedetacheerde personen bij de SIOD, van wie minstens één daar gedetacheerd is als analist, en minstens twee vertegenwoordigers van de federale gerechtelijke politie. De personen die in de cel voor de SIOD werken, zijn gedetacheerd bij de SIOD en komen aanvankelijk uit: de

.....

⁴⁷ N.v.d.r.: *Local task force* (overlegplatform waarbinnen de nationale en lokale veiligheidspartners - onder andere politie en inlichtingendiensten - informatie uitwisselen. Men staat er in voor de opvolging van radicaliserende individuen en groeperingen op lokaal niveau zoals de opvolging van *foreign terrorist fighters*, *homegrown terrorist fighters* en haatpropagandisten.

⁴⁸ N.v.d.r.: de gemengde cel maakt deel uit van de Directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit van de federale gerechtelijke politie.

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, de Sociale Inspectie en het Toezicht op de Sociale Wetten.

95. De cel heeft de volgende opdrachten⁴⁹:

- Ø informatie verzamelen over de *modi operandi* die worden gebruikt in de fraudeschema's en strategische analyses hieromtrent uitvoeren. Deze informatie wordt enerzijds gebruikt om de knowhow tussen de diensten te optimaliseren en anderzijds om eventuele aanbevelingen te formuleren ter verbetering van het wettelijk kader;
- Ø informatie verzamelen over concrete fraudegevallen en in dit kader een project opstellen voor de bepaling van prioriteiten en een advies verstrekken hetzij ten gunste van een bestuurlijke aanpak, hetzij ten gunste van een gerechtelijke aanpak (rekening houdend met in het bijzonder artikel 9 van de wet van 16 november 1972);
- Ø uitvoeren van operationele analyses met het oog op het vaststellen van concrete fraudegevallen, fraudeprofielen of indicatoren die aanleiding kunnen geven tot nieuwe ontdekkingen van fraude (detectie via datamining);
- Ø aandachtig zijn voor de verschuivingseffecten die worden veroorzaakt door de tussenkomst van andere EU-lidstaten op het gebied van ernstige en georganiseerde sociale fraude.

96. Volgens inlichtingen verkregen bij DJSOC beperkte deze cel zich op het moment van het gesprek tot één lid van de RSZ die in feite alleen werd bevroegd door zijn collega's van de RSZ. DJSOC heeft geen zeggenschap over het personeel dat wordt gedetacheerd door de sociale inspectiediensten. Het moge duidelijk zijn dat de doeltreffendheid en doelmatigheid van deze cel onder deze omstandigheden niet optimaal is, in tegenstelling blijkbaar tot de gemengde ondersteuningssel in de strijd tegen btw-fraude, waar dat zeer goed zou werken.

97. Deze situatie wordt betreurd door alle personen die we hebben ontmoet en uit de gesprekken die zijn gehouden, zowel met de sociale inspectiediensten als met de politionele gesprekspartners, waaruit blijkt dat de behoefte aan informatie en uitwisseling tussen diensten reëel is en een meerwaarde zou betekenen.

98. De RSZ is van mening dat de analyse van de risico's op onregelmatigheden en fraude is uitgevoerd en dat deze taken momenteel worden verzekerd door de instellingen die over de juiste competenties en ad-hocdatabanken beschikken. Hij benadrukt dat de behoefte aan informatie en uitwisseling tussen diensten op een andere manier zou moeten worden gegarandeerd dan door deze cel, met name door het platform Justitie en het operationele platform van de sociale inspectiediensten.

.....
⁴⁹ Art. 11 van het protocol.

3.2 “Onvoorziene” of niet-structurele steun en samenwerking

99. De meeste controles die op het terrein door de sociale inspectiediensten worden verricht, worden uitgevoerd zonder de steun van een politiedienst.

100. Evenzo kunnen de politiediensten er, in de uitoefening van hun gebruikelijke opdrachten, toe gebracht worden inbreuken inzake sociaal strafrecht vast te stellen, zonder evenwel te vragen dat een sociale inspectiedienst zelf komt om de vaststellingen te doen.

101. Er zijn echter situaties waarin de sociale inspectiediensten een beroep moeten doen op de politiediensten, zonder dat dit aanvankelijk was voorzien. Dit zijn voornamelijk gevallen waarin de sociale inspectiediensten in contact treden met werknemers die illegaal in het land verblijven, wanneer hun fysieke integriteit wordt bedreigd of wanneer, naar aanleiding van hun vaststellingen en overeenkomstig de richtlijnen van de arbeidsauditeur, zegels moeten worden aangebracht of een inbeslagname worden verricht.

102. Wat de politiediensten betreft, is het mogelijk dat ingevolge een aanvankelijke interventie, de tussenkommende patrouille geconfronteerd wordt met een situatie van sociaal strafrechtelijke aard waarin de aanwezigheid van een sociale inspectiedienst een meerwaarde is voor de latere exploitatie van het dossier dat zal worden samengesteld⁵⁰. Tijdens een gesprek werd het volgende voorbeeld gegeven: een politiepatrouille die reageerde op een inbraakalarm in een supermarkt ontdekte dat het alarm was afgegaan naar aanleiding van de activiteiten van een clandestiene werkplaats in een gebouw dat grenst aan de winkel.

103. Verscheidene bevroegde politieambtenaren zijn van mening dat, na verloop van tijd en gelet op de positieve ervaringen met steun tussen diensten, het onvoorbereide karakter van de verzoeken sterk is afgenomen. Tijdens de gesprekken zal over het algemeen worden vastgesteld dat de verzoeken om steun van de ene dienst naar de andere, in een onvoorziene setting, heel weinig voorkomen.

- Onverwachte bijstand gevraagd door de sociale inspectiediensten

104. Zoals een sociaal inspecteur heeft uitgelegd, kunnen zich twee scenario's voordoen. Het eerste betreft de controle die bij hoogdringendheid moet worden uitgevoerd in de loop van de dag als gevolg van verkregen informatie. In dat geval zal hij contact opnemen met een politieagent die lid is van een gespecialiseerde cel om de controle in de loop van de dag te organiseren. Het tweede scenario betreft spoedeisende steun wanneer hij op het terrein is en een controle uitvoert. Hij belt dan de “112” op.

.....

⁵⁰ N.v.d.r.: hetzelfde geldt voor de toegang tot bepaalde plaatsen, de staalafname, het recht om vaststellingen te doen met behulp van beelden.

105. In dit tweede scenario doen de sociale inspectiediensten een beroep op de politiediensten, vooral wanneer ze geconfronteerd worden met werknemers die illegaal op Belgisch grondgebied verblijven of wanneer deze personen elke identificatie weigeren. Sociaal inspecteurs zijn in deze situatie erg machteloos. Ze kunnen weliswaar, zoals elke burger gemachtigd is om dat te doen, een persoon die op heterdaad betrapt wordt ter plekke “houden” en onmiddellijk de politie bellen via het nummer 112. De persoon die geweld of bedreigingen zou gebruiken tegen de sociaal inspecteurs om te ontkomen, zou zich bijgevolg schuldig maken aan weerspanningheid. Indien de persoon die illegaal in het land verblijft echter in allerijl de plaats van de controle zou verlaten en dus zou vluchten, beschikken de sociaal inspecteurs over geen enkel dwangmiddel in afwachting van de komst van een politiepatrouille.

106. Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk dat de snelle aankomst van een politiepatrouille op de plaats van controle wordt gewaardeerd. Over het algemeen wordt het verzoek om steun geformuleerd door het nummer 112⁵¹ te bellen. De sociale inspectiediensten wijzen er in dit verband op dat de wachttijd ter plaatse vaak erg lang is.

107. De politiediensten verduidelijken dat de reactietijd van de politiediensten verband houdt met de beschikbaarheid van de op het terrein aanwezige patrouilles op het moment van de oproep, maar ook met de zonale prioriteiten waarbij soms de voorrang wordt gegeven aan een andere interventie. De onmogelijkheid om de gevraagde steun te leveren zou uitsluitend het gevolg zijn van een operationele ongeschiktheid (bijvoorbeeld als alle patrouilles bezet zijn voor een ernstig feit zoals opzettelijke doodslag, of als de klanten van een nachtclub moeten worden geëvacueerd en de politie niet over voldoende personeel beschikt om dit te doen).

108. In sommige politiezones kan de gespecialiseerde dienst de gevraagde steun verlenen tijdens de kantooruren. Buiten de kantooruren wordt de dienst “interventie” ter plaatse gestuurd. De leden van deze patrouilles hebben niet noodzakelijk dezelfde kennis als hun collega’s die gespecialiseerd zijn in deze materies en ze zijn niet noodzakelijk vertrouwd met de bevoegdheden en vaardigheden van de sociaal inspecteurs, wat kan leiden tot misverstanden of soms zelfs tot de weigering om in te grijpen.

109. In de politiezones waarin banden zijn gesmeed tussen politieambtenaren en sociaal inspecteurs is het niet ongebruikelijk dat de oproep naar de 112 wordt “versterkt” door een telefoontje aan één van deze gespecialiseerde politieambtenaren. Deze laatste kan ofwel de zorg voor het verzoek op zich nemen, ofwel tussenkomen op het niveau van de meldkamer om zich ervan te vergewissen dat er een patrouille op weg is of nog zelf tussenkomen bij de directeur operaties van de politiezone.

110. In Brussel en Charleroi beogen de verzoeken van de sociale inspectiediensten voor een groot deel ook een inbeslagname of het plaatsen van zegels.

.....

⁵¹ N.v.d.r.: de ontmoete sociaal inspecteurs hebben niet gesproken over het oproepnummer “101” dat hen rechtstreeks in contact brengt met een operator van het CIC (communicatie- en informatiecentrum).

De arbeidsauditeur wordt hierover geïnformeerd en de politiediensten grijpen in op basis van zijn vordering. Merk op dat zowel in Charleroi als in Brussel een arbeidsauditeur 24/7 van wacht is. In Gent kunnen de sociale inspectiediensten buiten de kantooruren contact opnemen met de magistraat van wacht van het parket, die indien nodig contact opneemt met de arbeidsauditeur. Gevallen van beslag en verzegeling komen daar minder vaak voor.

111. In het geval dat de politiediensten niet kunnen tussenkomen, luiden de richtlijnen van het auditoraat als volgt: de zaken laten zoals ze zijn en een latere interventie plannen met steun van de politiediensten.

112. Het komt ook voor dat de bevoegdheden van de sociaal inspecteurs in bepaalde politiediensten slecht gekend zijn of verkeerd geïnterpreteerd worden en deze onwetendheid leidt tot een weigering om tussen te komen.

113. In Brussel besliste het arbeidsauditoraat naar aanleiding van een incident⁵² tussen een politiezone en een sociale inspectiedienst dat de sociale inspectiediensten die buiten de kantooruren of in het weekend tussenkomen de bevoegde politiezone moeten inlichten 48 uur voordat ze overgaan tot de controle. Evenzo, als minstens twee sociale inspectiediensten op dezelfde plaats tussenkomen, ook tijdens de kantooruren, moet de politiezone 48 uur voordat actie wordt ondernomen, op de hoogte worden gesteld. Deze bepaling stelt de politiezone in staat om het hoofd te bieden aan een eventueel verzoek om steun of, indien nodig, een patrouille naar de beoogde sector te sturen.

114. Ten slotte moet worden opgemerkt dat de verzoeken die de sociale inspectiediensten aan de FGP sturen hoofdzakelijk gericht zijn op het verkrijgen van gespecialiseerde steun in het kader van lopende onderzoeken, bijvoorbeeld op het vlak van telefonie, voor de inzet van bepaalde onderzoekstechnieken of nog voor de inbeslagname en de exploitatie van voor computerverwerking bestemde informatiedragers. Het arbeidsauditoraat stelt in die zin een kantschrift op. De sociale inspectiediensten melden dat ze ook capaciteitsproblemen hebben gemerkt bij deze eenheden van de Federale Politie.

- Onverwachte bijstand gevraagd door de politiediensten

115. Verzoeken van de politie zijn ook uitzonderlijk. In tegenstelling tot politiediensten, waarvan de beschikbaarheid in theorie permanent is, beschikken sociale inspectiediensten niet over een permanentiedienst noch over bereikbaar en terugroepbaar personeel buiten de werkuren of in het weekend. Sommige diensten hebben een "stand-by"-systeem opgezet om binnen 24 uur te voldoen aan een verzoek op werkdagen en dus niet in het weekend.

116. Verzoeken om steun zijn uitzonderlijk want in de politiediensten die beschikken over een gespecialiseerde dienst is de sociale regelgeving gekend en ze weten hoe ze met de meeste vastgestelde inbreuken moeten omgaan. In

.....
⁵² N.v.d.r.: een sociale inspectiedienst had een beroep gedaan op de politiezone voor werknemers die illegaal in het land verblijven. De tussenkommende patrouille had de identiteitsdocumenten geëist van de sociaal inspecteurs alvorens iedereen mee te nemen naar het commissariaat.

gevallen waarin dit niet mogelijk is, is de tussenkomst van een sociale inspectiedienst niet zo spoedeisend dat een onmiddellijke tussenkomst vereist is. Deze steun kan worden uitgesteld en in een later stadium kan een beroep worden gedaan op hun expertise.

117. Dankzij de beschikbaarheid van arbeidsauditeurs kan het gebrek aan permanentiedienst bij de sociale inspectiediensten worden ondervangen. De arbeidsauditeurs kunnen gecontacteerd worden om de nodige richtlijnen te verstrekken aan de politiediensten die geconfronteerd worden met een probleem dat verband houdt met de naleving van sociale wetten.

118. Evenzo stellen de interpersoonlijke relaties die zijn gegroeid tussen leden van politiediensten en sociale inspectiediensten de politiediensten ook in staat om een of ander lid van een sociale inspectiedienst op te bellen en zijn advies in te winnen en zelfs zijn tussenkomst te vragen. Sommige leden van sociale inspectiediensten aarzelen trouwens niet om zich voor bepaalde politiediensten bereikbaar en zelfs beschikbaar op te stellen.

119. Gevallen die de tussenkomst van sociale inspectiediensten vereisen, zijn uitzonderlijk. De meerwaarde van hun tussenkomst schuilt enerzijds in de bewijskracht van hun processen-verbaal, die geldt tot bewijs van het tegendeel, terwijl de processen-verbaal opgesteld door politiediensten gelden als loutere inlichtingen en anderzijds in het feit dat de vaststellingen gedaan door politiediensten minder technisch en mogelijk van mindere kwaliteit zullen zijn.

120. Gezien de geringe vraag zien sociale inspectiediensten geen noodzaak om een permanentiedienst buiten de diensturen in te voeren. In elk geval zou een aanpassing van de statuten van de leden van de verschillende sociale inspectiediensten in dit opzicht onontbeerlijk zijn. Aangezien de sociale inspectiediensten ook te kampen hebben met een gebrek aan capaciteit, zou hun personeelsbestand bovendien ook naar boven moeten worden bijgesteld om een dergelijke permanentiedienst te kunnen organiseren.

121. Uit de gesprekken, en ook al valt deze dienst buiten het bestek van het huidige onderzoek, blijkt niettemin dat de inspectiedienst "Toezicht op het Welzijn op het Werk", die afhangt van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg⁵³, zich beschikbaar zou moeten kunnen stellen voor de politiediensten en het arbeidsauditoraat wanneer feiten die hebben geleid tot ernstige verwondingen of zelfs de dood van de werknemer dienen te worden vastgesteld. In dat geval zou een permanentiedienst nodig zijn, ook buiten de kantooruren en in het weekend en op feestdagen. Uit verkregen inlichtingen blijkt deze permanentie sinds 1 oktober 2020 in Brussel te bestaan. Volgens de directeur-generaal van het Toezicht op de Sociale Wetten werd deze permanentie uitgebreid tot het gehele grondgebied.

.....

⁵³ N.v.d.r.: de Algemene Directie "Toezicht op het Welzijn op het Werk" is de fusie van de "Technische inspectie" (die zich bezighield met de arbeidsveiligheid in het algemeen en onder meer optrad in geval van arbeidsongeval) en de "Medische inspectie" (arbeidsgeneeskunde, gezondheid van werknemers, hygiëne op de werkplekken).

- Opvorderingsbevoegdheid

122. In het kader van een onverwacht verzoek om steun wordt de bevoegdheid tot vordering van sociaal inspecteurs nooit formeel aan de politiediensten gemeld. Bij mondelinge verzoeken kan naar deze optie worden verwezen, maar de gesprekspartners die we hebben ontmoet, hebben nooit een schriftelijke vordering aan de politiediensten gestuurd. We herinneren er evenwel aan dat in spoedeisende gevallen de politiediensten met om het even welk communicatiemiddel kunnen worden gevorderd. Die vordering wordt dan snel schriftelijk bevestigd⁵⁴.

4. Conclusies

123. De noodzaak van een goede samenwerking tussen politiediensten en sociale inspectiediensten in de aanpak van bijzonder ernstige sociale problemen, zoals sociale fraude, sociale dumping of mensenhandel hoeft niet meer te worden aangetoond.

124. Het lijkt erop dat de situatie in positieve zin evolueert. Deze evolutie is misschien de verdienste van de arrondissementscellen omdat zij de leden van deze diensten in staat hebben gesteld elkaar te leren kennen en te interageren.

4.1 Met betrekking tot structurele steun

125. In het kader van de arrondissementscel werken de politiediensten en de sociale inspectiediensten in goede verstandhouding samen. De ontmoete lokale politiezones beschikken over een gespecialiseerde dienst waarmee de inspectiediensten in het algemeen en de sociale inspectiediensten in het bijzonder regelmatig contact onderhouden, ook buiten de arrondissementscel. Mensen kennen elkaar, kennen elkaars bevoegdheden en aarzelen niet om elkaar te zien, elkaar te bellen en, binnen het kader van de arrondissementscel maar ook daarbuiten, controleoperaties te organiseren.

126. Politiediensten en sociale inspectiediensten kunnen niet teveel worden aangemoedigd om hun samenwerking en wederzijdse steun voort te zetten⁵⁵. Daartoe komt het nuttig en zelfs noodzakelijk voor dat elk lid van deze diensten een betere kennis heeft van hun respectieve bevoegdheden. De initiatieven die in de arrondissementen Gent en Charleroi zijn genomen om naar aanleiding van een gezamenlijke controleoperatie de bevoegdheden en prerogatieven van elk

.....
⁵⁴ Cf. art. 8 Wet op het politieambt: *Iedere vordering moet schriftelijk geschieden en moet de wetsbepaling vermelden krachtens welke zij wordt verricht, alsmede het voorwerp; zij moet gedateerd zijn en de naam en hoedanigheid, alsook de handtekening van de vorderende overheid dragen.*

In spoedeisende gevallen kunnen de politiediensten met om het even welk communicatiemiddel worden gevorderd. Die vordering moet zo snel mogelijk worden bevestigd in de vorm bepaald bij het vorige lid.

N.v.d.r.: voor een meer volledige toelichting, zie Charles-Eric CLESSE, *op. cit.* 2019, p. 99 e.v.

⁵⁵ N.v.d.r.: de aanbevelingen zijn hierna in vet in de tekst vermeld.

van de diensten voor te stellen, moeten worden aangemoedigd. Het is aan de diensten en aan de respectieve arbeidsauditeurs om deze praktijk te stimuleren.

127. Voor politiezones die niet beschikken over een gespecialiseerde dienst (dit zijn meestal politiezones buiten de grote steden) zijn de sociale inspectiediensten vaak op zoek naar de juiste gesprekspartner. Dit belet niet dat er controles worden uitgevoerd, maar ze vereisen wel een iets omslachtiger opstart.

128. Hoewel er in het kader van dit toezichtsonderzoek geen politiezones zonder gespecialiseerde dienst werden geraadpleegd, is het toch begrijpelijk dat er bij gebrek aan contact met de sociale inspectiediensten minder onderlinge samenwerking is. Het is niet altijd materieel mogelijk om het personeel van kleine politiezones zich in alle materies te laten specialiseren.

129. Naast de arrondissementscellen, maar nog steeds op structureel niveau, onderstrepen we het bestaan, voornamelijk met de federale gerechtelijke politie, van andere interessante samenwerkingsinstrumenten zoals het BELFI-project in Brussel, de MOTEM's of de Gemengde ondersteuningscel voor de ernstige en georganiseerde sociale fraude binnen DJSOC.

130. Deze laatste cel is steeds verder ingekrompen en dreigt ineen te storten bij gebrek aan werkkrachten, terwijl uit de gesprekken blijkt dat de oprichting van een "Single Point of Contact" (SPOC) waaraan verzoeken kunnen worden gestuurd en waarbij informatie kan worden verzameld, meer bepaald over *modi operandi*, wenselijk zou zijn.

131. Het komt de ministers en andere ondertekenaars van het samenwerkingsprotocol in de strijd tegen ernstige georganiseerde sociale fraude toe om te analyseren of het noodzakelijk is om een nationaal contactpunt op te richten of te reactiveren waar alle informatie, zowel operationele als strategische, beschikbaar zou zijn ten bate van alle partners in de strijd tegen sociale fraude.

132. Tevens op het vlak van informatie-uitwisseling, kunnen de politiediensten geen informatie met persoonsgegevens kunnen doorgeven aan sociale inspectiediensten, zolang de lijst voorzien in §2 van artikel 44/11/9 van de wet op het politieambt niet is vastgesteld.

133. De federale gerechtelijke politie biedt, via haar gespecialiseerde diensten, ook structurele steun aan bij "technische" onderzoeksdaden, bijvoorbeeld bij de analyse van voor computerverwerking bestemde informatie-dragers of bij de exploitatie van telefoongegevens. Evenzo nemen sociale inspectiediensten deel aan gerechtelijke onderzoeken naar grote sociale fraude en stellen ze hun expertise ter beschikking.

134. Het Sociaal Strafwetboek stelt de Koning in staat sociaal inspecteurs aan te wijzen die bekleed worden met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeur. Ze zouden alle bevoegdheden uitoefenen die gepaard gaan met deze hoedanigheid,

in het kader van het opsporen en het vaststellen van alle misdrijven bedoeld in het Sociaal Strafwetboek, evenals die opgenomen in de artikelen 433*quinquies* tot 433*octies* van het Strafwetboek (mensenhandel) en de artikelen 77*bis* tot 77*quinquies* van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (mensensmokkel). In deze zin is tot op heden geen koninklijk besluit aangenomen.

4.2 Met betrekking tot niet-structurele steun

135. Er dient te worden opgemerkt dat verzoeken om onverwachte steun van de ene dienst aan de andere uitzonderlijk blijven.

136. De steun die wordt gevraagd aan de politiediensten, voornamelijk lokale politiezones, kan worden verklaard door het soms vrij spoedeisende karakter van de situatie. De voorbeelden die werden aangehaald, houden verband met het ter plaatse houden van buitenlandse werknemers die illegaal in het land verblijven, de belemmering van de controle (bedreigingen, geweld), het plaatsen van zegels of de gerechtelijke inbeslagname. In deze gevallen zal de snelheid van de politie-interventie afhangen van de beschikbare capaciteit binnen de dienst "interventie", de zonale prioriteiten en de kennis of het goede begrip van de bevoegdheden van de sociaal inspecteurs. Binnen het arrondissement Brussel moeten de controles buiten de arrondissementscel 48 uur op voorhand worden meegedeeld aan de betrokken politiezones. **Deze goede praktijk zou kunnen/moeten worden aangemoedigd in andere gerechtelijke arrondissementen.**

137. De sociale inspectiediensten beschikken niet allemaal⁵⁶ over permanent bereikbaar en terugroepbaar personeel buiten de diensturen. Aangezien de verzoeken uitzonderlijk zijn, zou een wachtdienst niet gerechtvaardigd zijn. Sommige inspectiediensten stellen tijdens de kantooruren personeel ter beschikking dat zich, indien nodig, beschikbaar kan maken. De meerwaarde van de interventie, bij hoogdringendheid, van een sociale inspectiedienst ligt in de kwaliteit van zijn technische bevindingen en in de bewijskracht van zijn processen-verbaal.

138. Over het algemeen kan het gebrek aan beschikbaarheid van de ene of de andere dienst worden ondervangen. Wanneer een sociale inspectiedienst onverwachte steun vraagt aan een politiedienst en deze laatste, om redenen van beschikbaarheid, deze steun niet kan leveren, bestaat in de meeste gevallen nog de mogelijkheid om de controle opnieuw in te plannen zodat die onder gunstiger voorwaarden kan plaatsvinden. Als een politiedienst vaststellingen dient te doen met betrekking tot sociaal strafrecht en er geen sociale inspectiedienst beschikbaar is, kan de politie contact opnemen met de arbeidsauditeur om diens richtlijnen inzake vaststellingen in te winnen, zodat deze vaststellingen zo volledig en nuttig mogelijk zijn voor de sociale inspectiedienst die het dossier later zal overnemen.

.....
⁵⁶ Cf. *supra* § 121 over de sociale inspectiedienst "Toezicht op het Welzijn op het Werk".

139. Bij onverwachte verzoeken om steun en afhankelijk van de hoogdringendheid van de situatie bellen de sociale inspectiediensten over het algemeen het nummer 112. Deze oproep wordt bijgevolg behandeld zoals alle andere inkomende oproepen bij de 112-centrale. In de huidige stand van zaken zou het raadzaam zijn dat sociale inspectiediensten rechtstreeks het nummer 101 vormen om onmiddellijk aan de lijn te zijn met een “calltaker van de politie” die sneller een politiedienst zal kunnen activeren.

140. Globaal genomen, zou een snelle identificatie door de dienst 112/101 van een lid van de inspectiediensten op basis van zijn telefoonnummer technisch mogelijk moeten kunnen worden gemaakt. Het komt de administrateurs-generaal die dat wensen toe om, in overleg met de Federale Politie (Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen), te bekijken of dit type van identificatie of herkenning op nationaal niveau kan worden ingevoerd.

5. Aanbevelingen

Op basis van de vaststellingen en de conclusies van dit toezichtsonderzoek beveelt het Comité P aan:

- Ø dat de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie, in overeenstemming met §2 van artikel 44/11/9 van de Wet op het politieambt⁵⁷, *“de lijst vaststellen van de Belgische openbare overheden, publieke organen of instellingen of instellingen van openbaar nut die door de wet belast zijn met de toepassing van de strafwet of die wettelijke verplichtingen inzake de openbare veiligheid hebben, wanneer deze ze nodig hebben voor de uitoefening van hun wettelijke opdrachten”*;
- Ø dat de bevoegde ministers, elk voor hun sociale inspectiedienst, onderzoeken of het opportuun en gunstig is om sociaal inspecteurs bekleed met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeur aan te wijzen dan wel de huidige wil van de wetgever ter zake aftoetsen;
- Ø dat de bevoegde ministers, elk voor hun sociale inspectiediensten, aan deze diensten de passende richtlijnen bezorgen, zodat zij kunnen overgaan tot het plaatsen van zegels en bestuurlijke inbeslagnemingen kunnen verrichten overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 35, 38 en 48 van het Sociaal Strafwetboek;
- Ø dat de bevoegde ministers en andere ondertekenaars van het samenwerkingsprotocol in de strijd tegen ernstige georganiseerde sociale fraude nagaan of het opportuun is om een nationaal contactpunt te reactiveren waar alle informatie, zowel operationele als strategische, beschikbaar zou zijn voor alle partners;
- Ø dat de korpschefs van de politiezones die niet beschikken over een gespecialiseerde dienst beoordelen of het nodig en opportuun is om een of meer van hun personeelsleden aan te wijzen als contactpersoon voor alle inspectiediensten.

.....

⁵⁷ Volgens de heer commissaris-generaal van de Federale Politie zou een ontwerprijst voorbereid zijn overeenkomstig art. 44/11/9 van de wet op het politieambt en zou die besproken zijn in het strategisch comité informatie en ICT van 27 april 2021.

6. Afkortingen

ADFisc	Algemene Administratie van de Fiscaliteit (FOD Financiën)
BELFI	Belgian fighters
Btw	Belasting over de toevoegde waarde
DirCo	Bestuurlijke directeur-coördinator
DJSOC	Directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit
EU	Europese Unie
FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen
FGP	Federale gerechtelijke politie
FIPA	Full Integrated Police Action
FOD	Federale overheidsdienst
FPD	Federale Pensioendienst
Horeca	Hotels - restaurants - cafés
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
KB	Koninklijk besluit
LTF	Local task force
MOTEM	Mixed onderzoekteams/Teams d'enquête mixtes
NVP	Nationaal Veiligheidsplan
OGPHPK	Officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings
PZ	Politiezone
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering
RJV	Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie

RSVZ	Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SICAD-CIC	Communicatie- en informatiedienst op het niveau van het arrondissement
SIOD	Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
SPOC	Single Point Of Contact/Uniek contactpunt
TSW	Toezicht op de Sociale Wetten
Vzw	Vereniging zonder winstoogmerk
ZP	Zone de police
ZPZ	Zone de police - Politiezone